

Duizendblad

IVN Den Haag en omstreken

Nr. 13, oktober 2024

IVN-ontmoetingsdag

AUTEUR: ANNEMARIE VAN DER REST

Voor de IVN ontmoetingsdag van Zuid Holland waren we op zaterdag 24 augustus te gast bij de Natuur- en Vogelwacht 'De Alblasserwaard'. De Ontmoetingsdag werd georganiseerd voor leden en medewerkers van IVN in Zuid-Holland om elkaar te ontmoeten én om iedereen in het zonnetje te zetten voor de inzet van het afgelopen jaar. Uit alle IVN afdelingen van Zuid-Holland waren leden dit jaar afgereisd naar Papendrecht.

Traditiegetrouw is het programma van deze Ontmoetingsdagen gevarieerd en met een lokaal accent. Dit keer was er een workshop over visueel werken en een rondleiding door de educatieve heemtuin van de Natuur- en Vogelwacht in de Alblasserwaard.

Visueel werken houdt in dat je in geschreven communicatie meer symbolen gaat gebruiken. Dit verluchtigt het document en je kunt met een paar symbolen iets uitbeelden waar je anders veel woorden voor nodig zou hebben. Na wat oefenen kregen we de opdracht om een beschrijving van onszelf te maken met de activiteiten die wij zoal voor IVN uitvoeren. Voor mij was één activiteit eenvoudig, namelijk het feit dat ik penningmeester ben. Dus een gestileerd poppetje met een paar €€€ eronder. Maar het feit dat ik ook deel uitmaak van het team dat de gidsencursus organiseert, is een stuk lastiger uit te beelden. Ik loop nog niet erg warm voor deze nieuwe methode.

Veel interessanter vond ik de heemtuin. Daar is de historie van de Alblasserwaard in zo'n dertig plantengemeenschappen uitgelegd. Vanaf vroeg in de twaalfde eeuw tot aan de uitvinding van het stoomgemaal was de Alblasserwaard een voorbeeld van kringlooplandbouw, geheel aanpast aan de grondwaterstand die met windmolens gerealiseerd kon worden. Op de hoge gedeeltes liep het vee en lagen de hooilanden, terwijl daar waar het land regelmatig onder water liep, lagen de grienden en de eendenkooien. Dit alles werd uitgelegd door een hoogbejaarde en zeer enthousiaste IVN-gids. We hingen aan zijn lippen. Daarbij was het ook nog eens prachtig weer, kortom een super IVN-dag.

Foto: van website IVN Zuid Holland

Duizendblad

IVN Den Haag en omstreken

IVN Natuureducatie

IVN Natuureducatie is een landelijke organisatie waarvan de leden zich inzetten voor activiteiten die erop gericht zijn een ieders inzicht met betrekking tot de Natuur en Milieu te verruimen.

Inlichtingen: Rob Meyer,
06 20 56 81 14, info@ivndenhaag.nl
Ledenadministratie: Roy van Hutten,
06 22 70 73 65, ledenadministratie@ivndenhaag.nl
Webmaster: Marjanne Dominicus,
06 34 47 70 44, webmaster@ivndenhaag.nl
Voorzitter: Chrit van Ewijk,
06 15 12 82 95, voorzitter@ivndenhaag.nl
Redactie Duizendblad: redactie@ivndenhaag.nl
Bankrekeningnummer IVN Den Haag: NL91 TRIO 0391 1745 68

Welkom nieuwe leden!

C.Altena, A. Bol, K. Broekhuizen, E.Brouwer,
M. Cluitmans, C.van Driel, V. Dijk, C.Floors,
T. Gottenbos, C.Harkin, N. Hergaarden, H. Kunze,
A. Le Haen, J. Put, T. Renkers, M. Schellekens,
A. van Schie, I. Weijers, W. Willemse, A. de Wit

Foto's voor- en achterkant: Marcel van Rooijen en Ria Hoogstraat

Inhoud

- 2 IVN-ontmoetingsdag
- 3 Inhoud en colofon
- 4 Afdelingsdag IVN-gidsen: Leid-
schendam en de polders
- 5 Mary Treat
- 6 Het mysterie van de Haagse
eekhoornbrug: Succes of
mislukking?
- 7 We zijn weer begonnen!
- 8 Publieksexcursies
- 10 Wondertjes op zes poten en
een driedelig lichaam
- 11 Wespspin
- 12 Latifa Vonk: één en al IVN
- 14 Melganzenvoet
- 15 Slootjes vissen bij de molen
O Tannenbaum

Colofon

Redactieadres:
redactie@ivndenhaag.nl
Redactie: Marjo Hess, Viola Sütö
en Wim Voortman
Eindredactie: Lisette van Pelt
Opmaak: Marjanne Dominicus
Drukker: Editoo B.V. Arnhem

Duizendblad is een uitgave van
IVN Den Haag en omstreken. Het
blad verschijnt 4 keer per jaar.
Kopij voor het volgende nummer
voor 8 december 2024.

Niets uit deze uitgave mag wor-
den vermenigvuldigd zonder uit-
drukkelijke toestemming van de
redactie.

Afdelingsdag IVN-gidsen: Leidschendam en de polders

AUTEUR: IRENE KROFT

Op zaterdag 31 augustus stapten 25 IVN'ers op de fiets voor een tocht door de polders achter Leidschendam. Louise Ras, Irene van Wissen, Corry van Leeuwen en Ria Hoogstraat hadden een cultureel en groen parcours uitgezet in hun 'achtertuin'.

Groepsfoto op de 'Rialtotrap' van Hofwijck (gemaakt door de gids)

Hoog tijd voor de Hagenezen onder ons om eens die kant uit te komen! Op het programma stonden: een rondleiding door het Huygensmuseum (Hofwijck), vogels kijken in de Nieuwe Driemanspolder onder leiding van Wim van der Kooij, lunch bij Hoeve Kromwijk in Zoetermeer, een wandeling in Vlietland bij de Starrevaart en een afsluitende borrel op het terras bij het Eiland van Ome Nick in Voorschoten. Voorpret was verzekerd met drie verhalen; over de Sluis van Leidschendam (Corry van Leeuwen), de waterberging van de Nieuwe Driemanspolder (Irene van Wissen) en het ontstaan van recreatie- en Starrevaartplas in Vlietland (Ria Hoogstraat).

Het weer was schitterend en de dag kende alleen maar hoogtepunten. Enkele daarvan: Constantijn Huygens was niet alleen een knappe kop, maar tot op late leeftijd (91) ook een geil mannetje (heeft de groep met de vrouwelijke gids op Hofwijck dit ook meegekregen?).

De Driemanspolder dankt zijn naam aan de drie molenaars die vroeger de polder drooghielden. Het flexibele waterpeil in de Nieuwe Driemanspolder leidt tot een gevarieerd natuurgebied, ideaal voor vogels. We zagen een zwarte zwaan en drie overvliegende lepelaars, de dag kon niet meer stuk. Irene van Wissen hield iedereen uit de wind op weg naar de Limietsloot met inlaatpunten. In Hoeve Kromwijk bemachtigde het beste paard van stal - Chrit - gelukkig nog een laatste broodje. Het zand uit de plassen van Vlietland ligt nu onder het Prins Clausplein. De roots van Ria Hoogstraat liggen in Vlietland.

Zonnetje

Onder het genot van Texels Skuumkoppe werden Gerda Idsinga en Wim Voortman in het zonnetje gezet. Dank aan alle organisatoren voor deze superdag!

Wim en Gerda en Gerda in het zonnetje. Foto: Jytte Eeuwe.

Mary Treat

AUTEUR: WIM VOORTMAN

De Amerikaanse Mary Treat (1830–1923), geboren Davis, was een van Darwins engelen, zoals Norbert Peeters en Tessa van Dijk de geleerde vrouwen in hun gelijknamige boek noemen.

Mary Treat. Foto: Wikipedia

In 1863 was Mary getrouwd met de entomoloog Joseph Treat, die zich ook inzette voor de afschaffing van de slavernij. Ze hebben tot 1868 in Iowa gewoond, waarna ze naar New Jersey verhuisden. Daar begon Mary samen met haar man serieus te publiceren over de natuur, vooral over insecten. Kort na 1870 hield haar man hun huwelijk voor gezien en vertrok naar New York, waarna Mary op zichzelf was aangewezen. Ze hield van bijzondere dingen in de natuur, waaronder spinnen en vleesetende planten. Ze hield ook spinnen in huis, in grote potten met een plant, zodat bezoek niet zou zien dat er ook een spin in de pot huisde.

Vleesetende planten

Vleesetende planten hadden haar belangstelling 'omdat die de gewone orde omdraaien door dieren te eten.' In die tijd hield ook Charles Darwin zich intensief met vleesetende planten bezig, onder meer met zonnedauw en blaasjeskruid, een waterplantje dat planktondiertjes vangt met blaasjes met een valdeurtje en wat haartjes. Hij had gezien dat er dikwijls diertjes in die blaasjes zaten, maar zag geen kans om het valdeurtje te activeren en meende dat de diertjes zich met hun kop naar binnen werkten. Het hoe en waarom wist hij echter niet te doorgronden, wat hem enorm frustreerde.

Blaasjeskruid

Mary heeft daarover tussen 1871 en 1876 met Darwin gecorrespondeerd. Ze heeft het (Amerikaanse) blaasjeskruid lang gadegeslagen, en had gezien dat de diertjes gevangen werden als ze tegen de haartjes aan de blaasjes

Groot blaasjeskruid. Foto: Michael Kurz (Wikimedia Commons)

zwommen. Darwin gaf zijn ongelijk ruiterlijk toe: de haartjes zetten het deurtje dus wel degelijk in werking. Hoe dat precies gaat, is pas veel later duidelijk geworden, omdat het veel te snel gaat voor het blote oog. Het is binnen een honderdste seconde gebeurd. Mary veronderstelde dat het iets met een vacuüm te maken kon hebben, en zat daarmee op het goede spoor. Mary Treat heeft veel gepubliceerd: tussen 1875 en 1890 bijna 100 boeken en artikelen. Ze publiceerde die laatste dikwijls in literaire bladen, omdat die beter betaalden dan wetenschappelijke tijdschriften. Ze was er tenslotte financieel afhankelijk van. Wetenschappelijk wordt ze overigens wel serieus genomen: er zijn zes soorten naar haar vernoemd, waaronder drie soorten mieren en een amaryllis.

Groot blaasjeskruid. Foto: Michael Kurz (Wikimedia Commons)

Het mysterie van de Haagse eekhoornbrug: Succes of mislukking?

AUTEUR EN FOTO: MAURITS VAN BINSBERGEN

De eekhoornbrug tussen Park Oosterbeek en het Haagse Bos in Den Haag is een fascinerend project dat zowel kritiek als lof heeft ontvangen.

De brug, ontworpen om rode eekhoorns veilig over de drukke Benoordenhoutseweg te laten oversteken en zo hun populatie te versterken, werd in 2012 geopend. Het initiatief kwam van de Stichting Eekhoornopvang Den Haag, die bezorgd was over de verkeersslachtoffers onder eekhoorns. De brug werd ontworpen met een natuurlijke uitstraling, passend bij de omgeving. Na de opening werd de brug maar nauwelijks gebruikt. Dit werd in 2014 breed uitgemeten in de media, wat leidde tot publieke verontwaardiging over de ogenschijnlijke verspilling van belastinggeld. De brug is echter gefinancierd door natuurcompensatiegelden en niet door de gemeente Den Haag.

Veilige oversteekplaats

De rode eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) komt vooral voor in bossen. In het Haagse Bos leefden in de vroege jaren 2010 naar schatting 20 rode eekhoorns, met een kleiner aantal in Oosterbeek en Clingendael. Omdat deze populaties geïsoleerd waren dreigde inteelt, wat de gezondheid van de eekhoorns kon schaden. De brug is bedoeld om de genetische diversiteit te bevorderen door een veilige oversteekplaats te bieden tussen deze gebieden.

Aanpassingen maakten de brug aantrekkelijker

Een mogelijke oorzaak van het aanvankelijke falen van het project, was volgens experts de locatiekeuze. Eekhoorns zijn territoriaal, en de brug lag mogelijk in het territorium van een enkele eekhoorn, waardoor anderen er geen gebruik van 'mochten' maken. De Vlaamse eekhoornspecialist Goedele Verbeylen benadrukte dat een betere locatie zou zijn de plek waar veel eekhoorns werden aangereden, wat niet het geval was bij de gekozen locatie. Volgens een boswachter van het Haagse Bos zijn er zelden eekhoorns aangereden op de plek van de brug over de Benoordenhoutseweg. Het is echter de enige plek waar een verbinding mogelijk is met Oosterbeek en Clingendael.

Om de brug 'aantrekkelijker' te maken, volgden aanpassingen, zoals dikkere touwen en het verwijderen van de schildboog die de eekhoorns mogelijk afschrikte. Deze veranderingen, samen met de groei van eikenbomen in de omgeving, maakten de brug waarschijnlijk aantrekkelijker voor gebruik.

Stijgend aantal gebruikers

Voordat de eekhoorns de brug veelvuldig gingen gebruiken, deden de boommarters dat al. Hoewel boommarters ook eekhoorns op het menu hebben staan, weerhoudt dit de eekhoorns er niet van de brug te gebruiken. Boommarters zijn mogelijk minder afschrikkend dan eerst gedacht, omdat ze vooral 's nachts actief zijn, en eekhoorns overdag. Vanaf 2021 steeg het aantal eekhoorns dat de brug gebruikte plotseling. Dit laat zien dat dieren tijd nodig hebben om aan nieuwe structuren te wennen. Mogelijkerwijs veranderde ook de territoriale indeling in de omgeving van de brug, waardoor meer eekhoorns de brug konden ontdekken en gebruiken.

Geduld

Hoewel de brug in de eerste jaren als een mislukking werd gezien, toont het recente gebruik door eekhoorns dat het project uiteindelijk succesvol is in het verbinden van geïsoleerde populaties. Dit project benadrukt het belang van geduld en aanpassing in natuurbeschermingsprojecten. Het is een mooi voorbeeld van hoe menselijke infrastructuur kan bijdragen aan het behoud van biodiversiteit, mits goed doordacht en flexibel aangepakt. Het enige wat de meeste mensen in dit geval ontbeerden, was geduld.

We zijn weer begonnen!

AUTEUR: ANNEMARIE VAN DER REST

Op 3 september ging de nieuwe Natuurgidsenopleiding (NGO) van start. Voor ik daar verder op inga, wil ik als penningmeester eerst nog iets zeggen over de financiën. Boeiend, zult u zeggen, maar voor onze vereniging is het wel belangrijk. Omdat we de bijdrage van de cursisten niet al te hoog willen laten oplopen, hebben we bij twee fondsen subsidie aangevraagd en ook gekregen. Fonds 1818, een Haags fonds dat onze NGO al jarenlang steunt, heeft € 3000 toegezegd. Het Elise Mathilde Fonds, een Rotterdams fonds, steunt ons ook met € 3000. We zijn erg blij met deze steun.

Kennismaking en programma

Op 3 september was het dan zover, de eerste les. De eerste les is vooral een kennismaking van de cursisten onderling en van de cursisten met het NGO-team. Ook is wat uitgebreider ingegaan op het programma voor de komende anderhalf jaar, en natuurlijk hebben we meer verteld over het kennismakingweekend van 4 tot 6 oktober.

Dat is de eerste gelegenheid om elkaar echt wat beter te leren kennen. We gaan dit jaar naar de School in het Bos, in Wilhelminaoord in Drenthe. Het is een groot huis van de gemeente Den Haag, waar Haagse schoolklassen een week kunnen verblijven om daar allerlei dingen in de natuur te ontdekken. In de prachtige Drentse omgeving is dit ideaal om erop uit te trekken. Dat gaan wij dan ook doen.

Wat er tijdens de eerste les opviel, was het enthousiasme van de groep. Iedereen heeft zin om aan de slag te gaan. Ook zit er veel kennis in deze groep. Zo hebben er vier een biologie/ecologie achtergrond, zes cursisten hebben ervaring in het onderwijs en een aantal cursisten geven al excursies. Ook zijn er een aantal die inventarisaties doen in het veld. Dit is een mooi vooruitzicht, ik hoop dat dit een cursus wordt waar we veel van elkaar gaan leren.

Foto: Lisette van Pelt

Publieksexcursies

Let op:

De meest actuele informatie is te vinden op de website en bij sommige publieksexcursies is aanmelden verplicht!

De wandelingen duren 1,5 à 2 uur en zijn gratis.

Vragen over publieksexcursies: Rob Meyer,

info@ivndenhaag.nl of bel 06-2056 8114

Wandelingen op aanvraag: wandelingen@ivndenhaag.nl

2-10 10:00 Haagse Bos

Herfst in het bos. Bruggetje Bezuidenhoutseweg, tegenover nummer 417, 2594 AS Den Haag.

3-10 10:30 Westduinpark

Najaarswandeling in het duingebied. Hoe bereidt de natuur zich voor op de winter?

De wandeling is deels door het zand. Doe goede schoenen aan. De Savorninlohmanlaan/hoek Laan van Poot, 2582 RT Den Haag.

5-10 13:00 Westduinpark

Excursie door verschillende duinzones.

De wandeling gaat over niet verharde paden. De Savorninlohmanlaan/hoek Laan van Poot, 2582 RT Den Haag.

9-10 15:00 Haagse Bos

Herfst in het Haagse Bos. Herfstkleuren, paddenstoelen en meer. De excursie duurt ongeveer 5 kwartier. Ingang Haagse Bos t/o Bezuidenhoutseweg 419 Den Haag. Verzamelen bij het houten bruggetje het Haagse Bos in. Fietsen stallen bij de fietsnietjes 50 meter verderop.

12-10 10:00 De Horsten zuid

Paddestoelen komen en gaan, we gaan kijken wat er staat tijdens een mooie herfstwandeling. Horst- en Voordelaan, aan de zuidingang van het landgoed 2263SX Voorschoten. Toegang gratis, beperkte parkeergelegenheid. Aanmelden bij de gids via lisettevanpelt@kpnmail.nl

19-10 10:00 Bosplas Ypenburg

De Bosplas in de herfst, wat valt op? Wat groeit en bloeit hier allemaal? Loop met mee met de natuurgidsen Mirjam en Louise en hoor hun enthousiaste verhaal!

Parkeren is gratis en het startpunt is per openbaar vervoer bereikbaar met tramlijn 15. Verzamelen bij bushalte, 'halte Guirlande' naast de ingang van de Bosplas op de Ypenburgse Boslaan/ Ringelwikke, 2496 Den Haag.

20-10 10:00 Puinduin en Ockenburgh

Excursie door 2 bijzondere Haagse gebieden met elk hun geschiedenis. Vertrek bij restaurant de Haagsche Beek, Machiel Vrijenhoeklaan 175, 2555 NA Den Haag.

20-10 10:30 Centrum Den Haag

Monumentale (en andere) bomen. Langs straatbomen wandelen we naar de bomen in de Paleistuin. Start Pleintje kruising Vondelstraat/Elandstraat tegenover Tabakshop Eland, Elandstraat 93 2513 GM Den Haag.

20-10 14:00 Leidschendammerhout

Paddenstoelen zoeken. In dit gebied hoef je niet op de paden te blijven dus kunnen we lekker struinen. Oostvlietweg tussen nrs 28b en 29, 2266 GM Leidschendam.

24-10 13:30 Sorghvliet

Geneeskrachtige en bruikbare natuur. Scheveningseweg 24, 2517 KW Den Haag.

26-10 17:45 Centrum Nacht van de Nacht

Ontdek het Haagse nachtleven. Heb je zin in een nachtelijk natuurfeestje? Kom dan op 26 oktober naar Den Haag tijdens de Nacht van de Nacht. Samen beleven we de Haagse stadsnatuur op een bijzondere plek: bij de EnergieKas bovenop het dak van de Helena en in het omliggende Oude Centrum van de stad. De activiteit wordt georganiseerd door IVN Den Haag en de EnergieKas. We starten met een Sunset Viewing op het dak met 360 graden uitzicht over de stad. We beleven in stilte hoe de zon ondergaat, de vogels een rustplaats zoeken, de sfeer verandert en de lucht een andere kleur krijgt. Daarna duiken we het Haagse nachtleven in onder leiding van gidsen van IVN Den Haag. We gaan op zoek naar stadsbewoners die pas wakker worden na zonsondergang, zoals vleermuizen. Daarvoor nemen we vleermuisdetectoren mee. En we ontdekken hoe de natuur in de stad reageert op de zonsondergang: wat doet het donker met dieren en planten?

De EnergieKas, Helena van Doeverenplantsoen 3, ingang parkzijde, Den Haag. De activiteit is bedoeld voor mensen tussen de 18 en 35 jaar. Er is plek voor maximaal 20 mensen. Meedoen? Meld je snel aan via ivn.natuurgidsen.den-haag@gmail.com

2-11 13:00 Westduinpark

Excursie door verschillende duinzones over niet verharde paden. De Savorninlohmanlaan/hoek Laan van Poot, 2582 RT Den Haag.

9-11 10:00 De Horsten

Doorstapwandeling met onderbrekingen bij zaken waar je niet zomaar aan voorbij kunt lopen. Hoofdingang Papeweg, 2245 AD Wassenaar

Aanmelden bij de gids via lisettevanpelt@kpnmail.nl

17-11 10:00 Landgoed Ockenburgh

We dompelen ons onder in de herfst sfeer op Landgoed Ockenburgh en laten ons verrassen door wat wij tegenkomen aan paddenstoelen, spinnen en ander moois. De wandeling is een belevingswandeling, we ondergaan wat er op dat moment aanwezig is en lopen een deel in stilte. Landgoed Ockenburgh, fietsenstalling/parkeerplaats Monsterseweg 2, 2553 RL Den Haag. Aanmelden verplicht via mpmschreiner@gmail.com

1-12 10:00 Landgoed Ockenburgh

We dompelen ons onder in de aanloop van de winter op Landgoed Ockenburgh. We kijken wat er te zien is en laten ons hierdoor verrassen. De wandeling is een belevingswandeling, we ondergaan wat er op dat moment aanwezig is en lopen een deel in stilte. Landgoed Ockenburgh, fietsenstalling/parkeerplaats Monsterseweg 2 2553 RL Den Haag. Aanmelden verplicht via mpmschreiner@gmail.com

1-12 10:30 Westduinpark

Winterwandeling in het Westduinpark. De wandeling gaat deels door het zand. Doe goede schoenen aan. De Savorninlohmanlaan/hoek Laan van Poot, 2582 RT Den Haag.

4-12 14:00 Landgoed Duivenvoorde

Winterwandeling met bezoek aan de Kerstbomentuin waar je je eigen boom kunt uitgraven. Kinderen welkom, verboden voor honden. Parkeerterrein t.o. beheerderswoning, Laan van Duivenvoorde 1, 2252 AK Voorschoten.

Toegang Euro 1,50, parkeren Euro 4,00, Pinnen bij kaartjesautomaat.

Bereikbaar met bus 45 en 46 halte Kniplaan, 10 min. lopen.

29-12 10:30 Landgoed Te Werve

Winterwandeling. Paviljoen Te Werve, Huys de Wervelaan 110, 2283 TM Rijswijk.

Aardsterren. Foto: Marjanne Dominicus

Wondertjes op zes poten en een driedelig lichaam

AUTEUR: MARJO HESS

We kennen ze: zoemend in je slaapkamer, zwermend rond je favoriete hapje eten, vaak vergetend hoe nuttig ze zijn, hoe inventief en vooral ook hoe mooi: insecten.

Onder de titel vuurvlieg, mier en vlinder, schreef Petra Vijncke vooral over die aspecten van insecten die vaak verborgen blijven. Wat voortbordurend op het geledpotigenboek, maar dan nu vanuit de verwondering over hun aard en leven. Niet om een deskundig entomoloog te worden maar enthousiast te raken over hoe ze in elkaar steken, te weten waarom ze de dingen zo doen, en beseffen welk staaltje van vernuft van 450 miljoen jaar evolutie ze zijn. De bouw van een insect komt dan ook uitgebreid ter sprake.

Evolutie

Met aansprekende teksten als 'een lichaam met kabelbanen' zet Vijncke haarfijn uiteen wat je daarover wilt weten. De verleidingsrituelen en het op de wereld zetten van nageslacht met weinig broedzorg overigens, komt ook voorbij. Wat de evolutie voor nuttigs voor de insecten teweegebracht vind je onder andere bij de schorpioenvlieg die bijvoorbeeld leerde een bepaalde stof af te scheiden waardoor de vlieg niet kan vastkleven in een spinnenweb. De vrouwtjesinsecten leerden gaandeweg steeds beter hoe ze sterke mannetjes kunnen kiezen, zoals de schijnbok vrouwtjeskever die op de dikke 'billen' van de mannetjes let.

Die evolutie zit ook anders verwoord in het boek, van eitje tot larve, over nimf en imago. Een larve is een juveniel van een insect dat een volledige gedaantewisseling ondergaat, een nimf is een juveniel van een insect dat geen volledige gedaantewisseling ondergaat. Voorbeelden van de laatsten zijn wantsen en libellen. Een imago is een volwassen insect na de gedaantewisseling.

Mooi en nuttig

Natuurlijk is ook bekend hoe nuttig insecten zijn en welke negatieve veranderingen er in de insectenpopulatie plaatsvindt. De aandacht daarvoor komt ook terug in het hoofdstuk waar het gaat om o.a. bestuiving, bodemverbetering, hun opruimfunctie, en natuurlijk ook als voedselbron voor andere dieren. Over de schoonheid heb ik dan nog niet gesproken, iets wat ik zeker deel met Vijncke, getuige de foto die ik zelf vorig jaar in mijn tuin

maakte. Als je ooit met een macrolens geduldig bent blijven kijken, neem ik aan dat je dat gevoel herkent. Met dit zeer toegankelijk en inspirerend geschreven boek geeft het wellicht nog meer zin.

Petra Vijncke, Vuurvlieg, Mier en vlinder' Het verborgen leven van insecten, 2022, KNNV Uitgeverij. ISBN 9789050118828

Heb je een goede en/of leuke podcast over natuur gevonden? Laat het ons weten dan maken wij er een rubriekje van in de Nieuwsbrief of in Duizendblad. Met de Vogel-spotcast luister je naar een doorgewinterde vogelaar en een nietsvermoedende podcastmaker, een vermakelijke combinatie. Intussen steek je er heel wat van op!

Wespspin

AUTEUR: LISETTE VAN PELT

Persoonlijk vind ik de naam wespspin (*Argiope bruennichi*) nogal moeilijk uitspreekbaar, maar het beestje heet nou eenmaal zo vanwege de geelzwarte streepjes op het vrouwelijke achterlijf. Gelukkig wordt zij ook wel tijgerspin genoemd, ook weer vanwege de streepjes. Niet alleen vind ik dat makkelijker uit te spreken maar er zit ook heel veel wit tussen de gele en zwarte strepen en dat zie je bij wespen niet en bij tijgers wel.

De tijgerspin dus: een prachtige grote wielwebspin van 1 tot 2 cm (zonder poten gerekend), die altijd ondersteboven in haar web hangt, nooit hoger dan 1 meter boven de grond. Het is inmiddels een vrij algemene soort in Nederland, maar je moet haar maar net ontdekken. De strepen werken niet alleen om vogels af te schrikken maar ook als camouflage tussen de grassprietten. Maar dan heb je ook wat: ze laat zich niet verstoren, en als je geluk hebt zie je hoe een sprinkhaan (met minder geluk) nietsvermoedend haar web inloopt en meteen gegrepen wordt. Sprinkhaan is haar favoriete voedsel, hoewel andere insecten ook niet versmaad worden.

Kenmerkend voor het web van de tijgerspin is de zigzagband die vanaf het midden loodrecht naar beneden loopt. Het is nog niet duidelijk wat daar de functie van is, het dient in elk geval niet ter versterking van het web.

Ontmand

Vlak na de laatste vervelling, aan het einde van de zomer, is het vrouwtje zeer aantrekkelijk voor het veel kleinere saai bruine mannetje dat iets meer dan een halve centimeter groot wordt. Hij moet heel voorzichtig zijn want zoals veel spinvrouwen zal ook de tijgerspinvrouw haar man opeten zodra ze de kans krijgt. Als het hem lukt met haar te paren laat hij een van zijn twee genitaliën in haar achter, om zo de weg te blokkeren voor andere mannetjes. Soms kan hij nog een keer met haar paren maar daarna is hij helemaal ontmand en wordt hij sowieso opgegeten.

Duizendblad is er voor leden en wordt gemaakt door leden. Wij vullen het graag met artikelen, verslagjes, anekdotes, illustraties en foto's van Haagse IVN'ers.

Heb je iets leuks te vertellen of te laten zien, stuur je bijdrage dan naar redactie@ivndenhaag.nl

Ook als je niet zo'n goede schrijver bent is je bijdrage welkom. In dat geval redigeert de redactie je tekst zonder de eigenheid eruit te halen.

Wij proberen alles te plaatsen mits het niet te lang is (maximaal 300 woorden, minimaal 40), en voor de deadline van **8 december 2024 binnen is!**

Tijgerspin. Cor Noorman Observation.org

Vrouw spin weeft vervolgens een cocon van ongeveer 2 cm, dat ze ophangt tussen de grassprietten op enige afstand van haar eigen web. De cocon bevat honderden eitjes die in het vroege voorjaar uitkomen, waarna de moeder sterft. De nieuwe spinnetjes beginnen aan hun eigen levensjaar.

Wespspin. Foto: Marcel van Rooijen

Tijdens een publiekswandeling in De Horsten zagen we wel tien tijgerspinnen in hun webben hangen, op de grashelling die naar de grote vijver afloopt. Gras- en kruidenveldjes waar niet gemaaid wordt zijn goede plekken om ze te vinden. Een week later was de grashelling helaas gemaaid...

Latifa Vonk: één en al IVN

AUTEUR: MARJO HESS

Ze werkt als communicatiemedewerker bij IVN Zuid-Holland en Zeeland en is daarbij ook nog eens een heel actief lid van IVN Den Haag.

En dat terwijl ze jaren geleden vooral de natuur in ging met de koptelefoon op en niet bewust die natuurlijke omgeving zag. De omslag komt als ze enkele jaren terug de natuur in gaat om haar hoofd leeg te maken zónder die koptelefoon. Bij een wandeling in park Oosterbeek ziet ze tamelijk dichtbij een jonge bosuil. Vanaf dat moment is ze verkocht. Ze koopt een goed fototoestel met macrolens en gaat er geregeld op uit. “Als je alles zo van dichtbij ziet, wil je er meer van weten”, zo vertelt ze. Ze gaat een keer mee op een excursie van IVN in het Haagse Bos. Die ervaring met een fijne gids maakt dat ze de gidsenopleiding wil gaan doen. En..dan komt de corona-pandemie en uitstel: pas in 2021 is het mogelijk de opleiding te volgen. Met twee anderen kiest ze Oosterbeek-Clingendaal als adoptieterrein. Ze beleeft er ook nu veel mooie momenten

zoals de ijsvogel die ze er spot, en onlangs de herrie tussen een ruziënde kraai en een sperwer. Het is één van de vele manieren waarop Latifa met natuur bezig is. Ze is, als net veertiger, jong genoeg om jongeren bij het IVN-werk te betrekken, samen met nog drie andere IVN-gidsen. Op 26 oktober a.s. is er de “Nacht van de Nacht” en gaat ze met hen het -andere- Haagse nachtleven ontdekken. In stilte beleven ze de zonsondergang vanaf het dak bij de EnergieKas. Daarna gaan ze in de omliggende buurt op zoek naar stadsbewoners die 's nachts actief worden. Het is uitproberen en zien wat aanslaat bij jongeren. In ieder geval horen de sociale media erbij. Daarom heeft ze samen met Linda Bakker een ivndenhaag account op Instagram gemaakt. Onderaan staat dit vermeld, net als haar eigen Instagram account met natuurweetjes en -foto's.

Tronkenbij op gele kamille - Tronkenbijen zijn kleine zwarte bijtjes van een paar millimeter. Je ziet ze vooral op gele composieten, zoals boerenwormkruid, biggenkruid en gele kamille. Daar verzamelen ze stuifmeel tussen de haren op hun buik. Foto: Latifa Vonk

Slobkousbij op grote wederik. Slobkousbijen zijn volledig afhankelijk van wederik. Je vindt ze dus alleen op plekken waar die plant groeit, zoals aan de waterkant in Clingendael. Ze verzamelen olie van de wederik en vermengen die met stuifmeel als voedsel voor hun larven. En ze maken hun nest waterdicht met de olie. Slobkousbijen zijn de enige bijen die ook plantenolie verzamelen, andere bijen verzamelen alleen nectar en stuifmeel. Foto: Latifa Vonk

Wilde bijen

Inmiddels heeft ze ook ontdekt wat haar in de natuur nog eens extra fascineert: insecten, en dan vooral wilde bijen. Haar hierop ingerichte dakterras trekt steeds meer soorten aan, en met de kennis die ze al werkend opdoet, verrijkt ze de Groene Cursus waar ze lesgeeft. “Tronkenbijen zijn echt fantastisch, ze hebben deze zomer 80 rietstengels in mijn bijenhotel gevuld met eitjes. Het is een kwestie van de juiste nestgelegenheid én composieten, zoals streepzaad, biggenkruid en gele kamille”, roept ze uit van enthousiasme. Op de vraag of ze IVN’ers daar misschien nog meer over wil vertellen, reageert ze even enthousiast. Alles vanuit haar motto dat voor IVN herkenbaar is, en wel een variant lijkt op een uitspraak van Johan Cruijff: “je gaat het pas waarderen als je het gaat zien”.

Instagram

@IVNDenHaag

@Latifa.natuurfotografie

Kegelbij op beemdkroon. Dit is een zeldzame wilde bij, die je kan herkennen aan het spitse achterlijfje. De kegelbij is een koekoeksbij: ze legt haar eitjes in het nest van een andere bij. De larve van de kegelbij leeft daar van het stuifmeel dat de 'gastbij' voor haar eigen larve heeft verzameld. Foto: Latifa Vonk.

Melganzenvoet

AUTEUR EN FOTO'S: VIOLA SÜTO

Bijna overal in Den Haag is aan de voet van bomen, in bermen en op braakliggend land de melganzenvoet (*Chenopodium album*) te zien.

De melganzenvoet komt vooral in de lente op, en vormt dan stugge planten die doorgroeien en -bloeien tot in de herfst. De stengel is herkenbaar door ribben, die rood aangezet kunnen zijn. De plant kan ongeveer anderhalve meter hoog worden. De vele groenige bloemetjes zijn klein en omgeven door een vijftalig bloembekleedsel. Ze zitten als een aar of bijscherm langs de steel. Wanneer de planten een grote omvang bereiken, kunnen ze heel veel zaad produceren. Dit is in de herfst goed te zien.

Voetafdruk en melig

Melganzenvoet is een eenjarige, veelvormige plantensoort. De veelvormigheid van de melganzenvoet heeft betrekking op zowel de zaden als op de bladvorm. De (vaak bovenste) grijsgroene bladeren kunnen lancetvormig zijn, gaaf gerand, en gemakkelijk tien centimeter lang. Meer onderaan aan de stengel worden de bladeren vaak breder, minder lang, driehoekig tot ruitvormig, en enigszins getand. De lobjes van de bladeren en de onderste, wat driehoekig gevormde bladeren hebben de plant een deel van de naam gegeven.

Met wat goede wil is in de bladvorm de pootafdruk van een gans te zien.

Het voorzetsel 'mel' zou een verbastering zijn van 'meel'. Bij de jonge plant zijn de bovenste bladeren bedekt met een witte, meelachtige stof en veel bladeren hebben een wat 'melige' onderkant. Daarnaast kunnen de zaden van de plant na drogen tot meel worden vermalen. De melganzenvoet is familie van de amaranth en het meel kan gebruikt worden om bijvoorbeeld broodmeel te verrijken. Net als de bladeren van de melganzenvoet kan het uiterlijk van de zaden variëren. Zij kunnen gegroefd zijn of glad, zwart of bruin. Ze zijn enigszins lensvormig. De lengtedoorsnede is maximaal 2 mm. Een plant kan alle zaadvormvarianties hebben.

Eetbaarheid

Naast de zaden, zijn ook de (jonge) bladeren van de plant eetbaar. Voordat spinazie ruim verkrijgbaarheid werd, was melganzenvoet een voedzame en gewaardeerde groente. De bladeren kunnen op dezelfde wijze worden bereid als spinazie. Melganzenvoetbladeren bevatten per ons (100 gram) bijvoorbeeld veel vitamine c (op 100 gram ongeveer 95% van de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid), vitamine A (ruim 70% van de ADH) en diverse B-vitamines. Daarnaast bevatten de bladeren waardevolle hoeveelheden calcium, fosfor en kalium en mangaan. Melganzenvoet bevat oxaalzuur maar minder dan spinazie.

Slootjes vissen bij de molen

AUTEUR: RIA HOOGSTRAAT

Foto: PR-medewerker van molen De Vlieger

Op Open Monumentendag was molen De Vlieger in Voorburg open en versierd met vlaggetjes. Wij stonden er weer met onze IVN-stand, bemenst door Corry, Willemien en Ria. De wind kwam later, fijn voor de molen, maar ook onze stand kreeg een paar vlagen.

Het was ouderwets leuk en veel kinderen met hun ouders kwamen kijken en met een schepnetje in de sloot aan de overkant vissen. De kanten waren gemaaid zodat je goed bij het water kon komen.

Sommige kinderen kregen er geen genoeg van en het was steeds een verrassing wat ze vonden in hun netje. Enthousiaste kreten langs de waterkant als er een kreeft, waterkever of stekelbaarsje in zat. In een groot aquarium kon je zien hoe ze zich voortbewogen en in een loeppotje zag je ze nog beter. Op een zoekkaart kon je vinden hoe ze heetten, dat was nog best lastig.. Wij gaven uitleg, zo nodig in het Engels, en hielpen met vissen.

De verdere oogst van de dag: diverse soorten slakken, muggenlarven, larven van libel, waterjuffer, haft, kever, slijkvlieg, duikerwants, zwemwants. Ook schaatsenrijder, vijverloper, modderkever, zoetwaterpissebed, egelbloedzuiger, visluis, hoornschaal (soort mosseltje). De gekste vangst: een larve van een malariamug (niet de tropische) en een bril. De mijne, maar hoe kwam die nou in het water?

We telden zo'n 40 kinderen en 35 volwassenen. Het was weer een geslaagde dag.

O Tannenbaum

AUTEUR: RIA HOOGSTRAAT

Het versieren van je huis in de winter met altijd groene takken van naaldbomen is een heel oud gebruik, de Germanen deden het al op hun Jul-feest (midwinterfeest), net als de volken in het hoge noorden.

Ze vierden daarmee de terugkeer van het licht na de kortste dag. De takken zouden ook kwade geesten en ziekten verjagen. Toen in de 5e eeuw het christelijke geloof werd verspreid in onze streken kwam het Kerstfeest ervoor in de plaats. De groene takken zijn gebleven.

Elke IVN-er weet het verschil tussen een den (naalden staan per 2 = duo) en een spar (naalden staan alleen = solo). Een kerstboom is altijd een spar, maar waarom zingen we dan toch: o denneboom? De oplossing is te vinden in de plaats Thann in de Elzas.

Sint Thiébaud

In 1160 overleed bisschop Ubaldo, ook wel Thiébaud of Theobald genoemd, in Umbrië, Italië. Toen hij zijn einde voelde naderen ontbood hij zijn dienaar om zijn laatste wens uit te voeren. Hij schonk hem als dank voor zijn trouwe diensten de ring die om zijn rechterduim zat en vroeg hem die mee te nemen naar Nederland, zijn land van herkomst. De dienaar nam na het overlijden van zijn meester de ring, verborg die in de kop van zijn wandelstok en ging op weg.

Na een vermoeiende reis dwars door de Alpen kwam hij aan in Thann. Hij ging liggen aan de voet van een spar, zette zijn wandelstok tegen de boom en viel in slaap. Toen de zon bijna onderging werd hij wakker en wilde zijn reis vervolgen, maar zijn stok zat vastgegroeid aan de boom. Boven de boom brandden drie lichten. De kasteelheer zag daarin een teken van de Allerhoogste en liet op die plaats een kapel bouwen gewijd aan Sint Thiébaud.

Andere verklaring

Een ander verhaal vertelt dat op de plaats van de wandelstok 3 sparren groeiden. Elk jaar op 30 juni wordt het "Fête des trois sapins" gevierd. 's Avonds is er een viering in de kathedraal van Sint Thiébaud en daarna worden er 3 sparren verbrand. De bewoners van Thann nemen een verbrande tak mee die hun huis zou beschermen tegen het kwaad. Het gebruik van de spar als kerstboom is dus begonnen in de Elzas. Dat is ooit Duits gebied geweest en men zong daar rond 1550 O Tannenbaum, in Frankrijk zingt men Mon beau sapin en in Nederland de foute vertaling O denneboom. Wat we leren van de spar volgens het lied is: hoop en duurzaamheid, en ze geeft troost en kracht. Een mooie gedachte voor het nieuwe jaar.

